

Sygnatura akt II Ca 697/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 sierpnia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Renata Stępińska
Sędziowie:	SO Jarosław Tyrpa SO Krzysztof Wąsik (sprawozdawca)

Protokolant: sekr. sądowy Ewelina Karnasiewicz

po rozpoznaniu w dniu 23 sierpnia 2018 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa K. P.

przeciwko M. G. (1) i Skarbowi Państwa – Sądowi Rejonowemu dla Krakowa – Krowodrzy w Krakowie

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa – Krowodrzy w Krakowie

z dnia 15 grudnia 2017 r., sygnatura akt I C 803/16/K

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddala powództwo i zasądza od powoda K. P. na rzecz pozwanych M. G. (1) i Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Krakowa – Krowodrzy w Krakowie kwoty po 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

2. zasądza od powoda K. P. na rzecz pozwanych M. G. (1) i Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Krakowa – Krowodrzy w Krakowie kwoty po 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSO Krzysztof Wąsik SSO Renata Stępińska SSO Jarosław Tyrpa

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 23 sierpnia 2018 roku

W ostatecznie sprecyzowanym żądaniu pozwu powód K. P. domagał się od pozwanych M. G. (1) i Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie zapłaty kwoty 731,30 zł w tym kwoty 231,30 zł tytułem zwrotu zawyżonych i niesłusznie pobranych opłat egzekucyjnych oraz kwoty 500 zł tytułem zwrotu poniesionych kosztów w

związku z zainicjowanymi skargami na czynności komornika w sprawach I Co 4701/15/K, I Co 217/16/K, I Co 759/16/K, I Co 1074/16/K, I C 803/16/K i I Co 1446/16/K, na które złożyły się opłaty od skarg w kwotach po 100 zł koszty wysłania przesyłki listem poleconym w kwocie 6,20 zł oraz wykonania kserokopii w kwocie 20 gr za stronę pisma (odpowiednio: 40, 16, 12, 8, 111 i 8 stron).

W odpowiedzi na pozew pozwany M. G. (2) wniósł o oddalenie powództwa i obciążenie powoda kosztami postępowania.

Strona pozwana Skarb Państwa – Sąd Rejonowy dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie wniosła o oddalenie powództwa w stosunku do niej oraz o zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwotę 425,40 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 8 lipca 2016 r. do dnia zapłaty (pkt I), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt II) i zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania w sprawie (pkt III).

Orzeczenie to zapadło w następująco ustalonym stanie faktycznym.

Na skutek wniosku wierzycielki B. P. przeciwko powodowi prowadzone jest przez komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie M. G. (1), do sygn. akt XII KMP 17/07, postępowanie egzekucyjne w przedmiocie egzekucji należności alimentacyjnych w kwotach po 1 000 zł miesięcznie.

Począwszy od maja 2007 r. do września 2015 r., jak również w miesiącach listopadzie i grudniu 2015 r., powód, w ramach prowadzonego postępowania egzekucyjnego, uiszczal kwotę 1 152 zł miesięcznie, na którą składała się należność alimentacyjna oraz koszty egzekucyjne obejmujące opłatę stosunkową (150 zł) i koszty przelewu (2 zł).

W październiku 2015 r. powód dokonał wpłaty kwoty 1 193,59 zł, z której kwota 34,76 zł stanowiła podatek VAT.

W okresie od stycznia 2016 r. do listopada 2017 r. powód dokonał następujących wpłat: 1 263,62 zł (styczeń 2016), 1 188,50 zł (luty 2016), 1 184,85 zł (marzec 2016), 1 189,06 zł (kwiecień 2016), 1 180,99 zł (maj 2016), 1 151,09 zł (czerwiec 2016), 1 151,09 zł (lipiec 2016), 1 149,96 zł (sierpień 2016), 847,29 zł (wrzesień 2016), 1 150,35 zł (od listopada 2016 r. do listopada 2017 r.).

W miesiącach od listopada 2015 r. do marca 2016 r. komornik pobrał tytułem podatku VAT następujące kwoty: 33,54 zł, 28,36 zł, 41,73 zł, 34,49 zł, 34,50 zł.

W okresie od kwietnia do lipca 2016 r. komornik, oczekując na rozstrzygnięcie przez Sąd skarg na czynności komornika w postaci pobrania opłat egzekucyjnych powiększonych o podatek od towarów i usług, złożył do depozytu opłaty egzekucyjne w kwotach odpowiednio 188,36 zł, 180,29 zł, 149,75 zł i 150 zł.

Następnie w sierpniu 2016 r. komornik dokonał zwrotu na rzecz dłużnika kwot 180,29 zł, 0,29 zł, 150 zł, 0,12 zł, 149,75 zł, 0,17 zł, 188,36 zł i 0,38 zł.

W dniu 28 grudnia 2015 r. powód złożył w dwóch egzemplarzach (liczba stron wraz z załącznikami – 10) skargę na czynność komornika M. G. (1) w postaci postanowienia z dnia 14 grudnia 2015 r. w przedmiocie ustalenia wysokości opłat egzekucyjnych. Postanowieniem z dnia 17 lutego 2016 r., w sprawie I Co 4701/15/K, Sąd Rejonowy uchylił przedmiotowe postanowienie (pkt I), umorzył postępowanie w przedmiocie wniosku dłużnika o obniżenie wysokości opłaty stosunkowej (pkt II), oddalił skargę w zakresie wniosku dłużnika o przyznanie kosztów postępowania (pkt III) i wniosek dłużnika o wydanie zarządzeń w trybie art. 759 § 2 k.p.c. (pkt IV). W związku z zażaleniem dłużnika (powoda), postanowieniem z dnia 22 września 2016 r., Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił zażalenie co do punktu II i III zaskarżonego postanowienia, odrzucił zażalenie co do punktu IV i oddalił wniosek skarżącego o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego od Skarbu Państwa.

W dniu 19 stycznia 2016 r. powód złożył w 3 egzemplarzach (liczba stron 1 odpisu wraz z załącznikiem – 5) skargę na czynność Komornika M. G. (1) z dnia 12 stycznia 2016 r. w postaci pobrania bliżej nieokreślonych opłat w łącznej kwocie 111,43 zł, nadając skargę przesyłką poleconą w urzędzie pocztowym. Postanowieniem z dnia 16 maja 2016 r., sygn. akt I Co 217/16/K Sąd Rejonowy oddalił skargę (pkt 1) i wniosek skarżącego o zasądzenie kosztów postępowania (pkt 2) oraz w trybie art. 759 § 2 k.p.c. polecił Komornikowi ponowne ustalenie w sprawie XII KMP 17/07 wysokości należności, jaka powinna być pobrana od dłużnika w styczniu 2016 r., przy uwzględnieniu stanowiska zawartego w postanowieniu Sądu Rejonowego dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie z 17 lutego 2016 r. w sprawie I Co 4701/15/K, a w razie stwierdzenia nadpłaty, jej zwrot dłużnikowi (pkt 3). W związku z zażaleniem dłużnika, postanowieniem z dnia 26 maja 2017 r., Sąd Okręgowy w Krakowie odrzucił zażalenie na punkt 1 i 3 postanowienia, oddalił zażalenie z pozostałej części oraz oddalił wniosek dłużnika o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

W dniu 11 marca 2016 r. powód złożył skargę na czynność Komornika z dnia 4 marca 2016 r. w postaci niesłusznego pobrania bliżej nieokreślonych opłat w wysokości 34,50 zł w 4 egzemplarzach (liczba stron 1 odpisu – 2), nadając skargę przesyłką poleconą w urzędzie pocztowym. Postanowieniem z dnia 22 lipca 2016 r., sygn. akt I Co 759/16/K Sąd na zasadzie art. 759 § 2 k.p.c. uchylił przedmiotową czynność komornika i zasądził od wierzyciela na rzecz dłużnika kwotę 100 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania zainicjowanego skargą.

W dniu 11 marca 2016 r. powód złożył w 4 egzemplarzach (liczba stron 1 odpisu – 2) skargę na czynność Komornika M. G. (1) z dnia 4 kwietnia 2016 r. w postaci niesłusznego pobrania bliżej nieokreślonych opłat w wysokości 34,50 zł, nadając skargę przesyłką poleconą w urzędzie pocztowym. Postanowieniem z dnia 28 listopada 2016 r., sygn. akt I Co 1075/16/K, Sąd Rejonowy, uwzględniając skargę, uchylił przedmiotową czynność komornika polecając, na zasadzie art. 759 § 2 k.p.c., zwrot dłużnikowi nienależnie pobranej od dłużnika kwoty podatku VAT w wysokości 34,50 zł (pkt I), odstąpił od obciążania komornika kosztami postępowania (pkt II), stwierdził brak podstaw do obciążania Komornika kosztami postępowania (pkt III), a na zasadzie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. nakazał zwrot dłużnikowi ze środków budżetowych Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie kwoty 100 zł tytułem uiszczonych opłat od skargi. Zwrot opłaty na rzecz powoda nie został dokonany.

W dniu 11 maja 2016 r. powód złożył w 4 egzemplarzach (liczba stron 1 odpisu wraz z załącznikami – 3) skargę na czynność Komornika M. G. (1) z dnia 4 maja 2016 r. w postaci niesłusznego pobrania bliżej nieokreślonych opłat w wysokości 30,99 zł, nadając skargę przesyłką poleconą w urzędzie pocztowym. Postanowieniem z dnia 12 grudnia 2016 r., sygn. akt I Co 1446/16/K, Sąd Rejonowy oddalił skargę (pkt I) i na zasadzie art. 759 § 2 k.p.c., uchylił zaskarżoną czynność komornika (pkt II). W związku z zażaleniem powoda, postanowieniem z dnia 20 lipca 2016 r., Sąd Okręgowy w Krakowie odrzucił zażalenie w zakresie dotyczącym kosztów postępowania skargowego, zmienił zaskarżone postanowienie poprzez uchylenie zaskarżonej czynności komornika i oddalenie skargi w pozostałej części, oddalił zażalenie w pozostałej części i wzajemnie zniósł pomiędzy stronami koszty postępowania w sprawie.

Stan faktyczny sprawy Sąd ustalił opierając się na dowodach z dokumentów.

W oparciu o tak ustalony i oceniony stan faktyczny Sąd Rejonowy przywołał jako podstawę rozstrzygnięcia art. 23 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji.

W ocenie Sądu Rejonowego z niekwestionowanego stanu faktycznego sprawy wynikało, że podjęte przez pozwanego M. G. (1) w sprawie XII KMP 17/07 czynności w postaci doliczenia do należnej komornikowi opłaty stosunkowej podatku VAT, należało zakwalifikować jako działania niezgodne z prawem, tj. z treścią art. 49 ust. 1 u.k.s.e. Niezgodność z prawem w działaniu lub zaniechaniu komornika jest zaś wystarczającą przesłanką jego odpowiedzialności odszkodowawczej. Zdarzeniem wywołującym szkodę było nieuprawnione podwyższanie przez komornika o podatek VAT pobieranej opłaty egzekucyjnej, czego niedopuszczalność przesądził w swoich orzeczeniach Sąd Najwyższy.

Z ustaleń tych wynikało, że doliczanie podatku miało miejsce w okresie od października 2015 r. do maja 2016 r., przy czym łączny wymiar podatku, zgodnie z obliczeniami samego pozwanego wyniósł 358,32 zł (k. 66). Powód domagał

się z kolei zapłaty z tego tytułu kwoty łącznie 231,30 zł, która w istocie została mu zwrócona, co potwierdza znajdująca się w aktach egzekucyjnych karta rozliczeniowa, z której wynika, że w miesiącu wrześniu 2016 r. Komornik pobrał od powoda kwotę niższą o nieco ponad 300 zł od kwoty należnej (847,29 zł w miejsce kwoty 1 150,35 zł), stąd też brak było podstaw do dochodzenia przez powoda roszczenia z tytułu nienależnie naliczonego podatku w kwocie 231,30 zł, co skutkowało oddaleniem powództwa w tym zakresie.

Rozważając z kolei, czy i w jakim zakresie powodowi przysługiwało roszczenie z tytułu zwrotu kosztów postępowań w przedmiocie skarg na czynności komornicze, Sąd Rejonowy na wstępie wskazał, że w jego ocenie nie można było zgodzić się z argumentacją podnoszoną przez pozwanego M. G. (1), że w tej sytuacji mamy do czynienia z powagą rzeczy osądzonej. W konsekwencji Sąd I instancji przyjął, że czynności podejmowane przez powoda w sprawach I Co 4701/15/K, I Co 217/16/K, I Co 759/16/K, I Co 1074/16/K i I Co 1446/16/K, a zmierzające do odwrócenia skutków czynności Komornika, polegających na doliczaniu do należnej mu opłaty stosunkowej podatku VAT, należało uznać za pozostające w adekwatnym związku przyczynowym (art. 361 § 1 k.c.) z czynnościami Komornika, których skargi dotyczyły. Koszty wygenerowane przez te postępowania i pokryte przez powoda stanowiły więc niewątpliwie szkodę, którą ujmuje się jako wszelki uszczerbek wyrażający się w różnicy pomiędzy stanem majątku poszkodowanego jaki istniał, a tym jaki faktycznie powstał w wyniku zdarzenia wyrządzającego szkodę. Przyjmując za zasadną stawkę powoda za wykonanie kserokopii dokumentu na poziomie kwoty 0,20 zł, kolejno w poszczególnych postępowaniach powód poniósł następujące koszty:

- w sprawie I Co 4701/15/K - koszt wykonania 1 kserokopii skargi wraz z załącznikami (łącznie 10 stron = 2 zł), koszt opłaty od skargi w kwocie 100 zł;
- w sprawie I Co 217/16/K - koszt wykonania dwóch odpisów skargi (łącznie 10 stron = 2 zł), koszt opłaty od skargi w kwocie 100 zł i koszt nadania przesyłki poleconej - 6,20 zł;
- w sprawie I Co 759/16/K – koszt wykonania dwóch odpisów skargi (łącznie 4 strony = 0,80 zł), przy czym Sąd uznał koszt wykonania jednej kserokopii skargi za zbędny, wobec liczby stron postępowania, przy uwzględnieniu celowości doręczenia jednego odpisu skargi komornikowi, koszt nadania przesyłki poleconej - 6,20 zł;
- w sprawie I Co 1075/16/K – koszt wykonania dwóch odpisów skargi (łącznie 4 strony = 0,80 zł), przy czym Sąd uznał koszt wykonania jednej kserokopii skargi za zbędny, wobec liczby stron postępowania, przy uwzględnieniu celowości doręczenia jednego odpisu skargi komornikowi, koszt opłaty od skargi w kwocie 100 zł i koszt nadania przesyłki poleconej - 6,20 zł. Wprawdzie w zakresie opłaty od skargi Sąd nakazał jej zwrot, to jednak do daty zamknięcia rozprawy faktycznie nie został on wykonany (art. 316 k.p.c.). Niezależnie od powyższego, w ocenie Sądu brak było podstaw do zwrotu opłaty od Skarbu Państwa, który nie był stroną postępowania skargowego. Ponadto nawet błędne rozstrzygnięcie w przedmiocie skargi na czynności komornika nie wyłącza odpowiedzialności odszkodowawczej komornika na podstawie art. 23, a tym samym i solidarnej odpowiedzialności Skarbu Państwa, lecz w ramach właściwego postępowania odszkodowawczego (wyrok SN z dnia 16 marca 2007 r., III CSK 381/2006);
- w sprawie I Co 1446/16/K – koszt wykonania dwóch odpisów skargi (łącznie 6 stron = 1,20 zł), przy czym Sąd uznał koszt wykonania jednej kserokopii skargi za zbędny, wobec liczby stron postępowania i przy uwzględnieniu celowości doręczenia jednego odpisu skargi komornikowi, koszt opłaty od skargi w kwocie 100 zł i koszt nadania przesyłki poleconej - 6,20 zł.

Łącznie kwota kosztów poniesionych przez powoda a nie zwróconych mu w tych postępowaniach wyniosła 425,40 zł, o czym Sąd orzekł jak w punkcie I wyroku.

Co do żądania zapłaty zadośćuczynienia na wskazany przez powoda cel społeczny Sąd uznał żądanie to za nieusprawiedliwione co do zasady.

Mając powyższe na względzie Sąd orzekł jak w sentencji na mocy przywołanych przepisów. Wobec częściowego uwzględnienia żądań powoda, Sąd orzekł o wzajemnym zniesieniu kosztów pomiędzy stronami, na podstawie art. 100 k.p.c.

Apelacje od tego wyroku wnieśli obaj pozwani.

W swojej apelacji pozwany M. G. (2), zaskarżając wyrok w punkcie I, zarzucił:

1. naruszenie art. 192 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. w związku a art 13 § 2 k.p.c. poprzez zaniechanie odrzucenia pozwu i rozpoznanie sprawy, pomimo że o to samo roszczenie pomiędzy stronami sprawa została już prawomocnie osądzona;
2. naruszenie art 23 u.k.s.e. i przyjęcie, że w sprawie zaistniały podstawy odpowiedzialności pozwanego Komornika w związku z prowadzonym postępowaniem egzekucyjnym KMP 17/07 przeciwko dłużnikowi K. P..

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt. I i oddalenie powództwa w całości w stosunku do pozwanego Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Krakowa Krowodrzy M. G. (1).

W swojej apelacji pozwany Skarb Państwa - Sąd Rejonowy dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie, zaskarżając wyrok w zakresie punktów I i III, zarzucił:

1. naruszenie art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. i art. 109 § 1 k.p.c. w zw. z art. 365 § 1 k.p.c., a to poprzez niezasadne przyjęcie, iż powód może domagać się zwrotu kosztów postępowania wywołanych wniesieniem skarg na czynności komornika w innym postępowaniu sądowym, w sytuacji, gdy roszczenie to zostało już prawomocnie rozstrzygnięte;
2. błędne przyjęcie, iż w realiach niniejszej sprawy w wyniku bezprawnego działania Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Krakowa - Krowodrzy M. G. (1) powód poniósł szkodę w wysokości 425,40 zł, podczas gdy działanie Komornika nie nosiło cech zachowania bezprawnego, jak również brak jest adekwatnego związku przyczynowo - skutkowego pomiędzy działaniem Komornika, a wskazaną szkodą i w konsekwencji naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 23 ust. 1 w zw. z art. 23 ust. 3 uk.s.e.;
3. naruszenie art. 23 ust. 1 w zw. z art. 23 ust. 3 u.k.s.e. w zw. z art. 361 § 2 k.c. poprzez przyjęcie, iż fakt prawomocnego zasądzenia od Skarbu Państwa na rzecz powoda kwoty 100 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania w sprawie o sygn. akt I Co 1075/16/K, w sytuacji gdy nie została ona na rzecz powoda wypłacona w dacie wyrokowania, umożliwia dochodzenie i zasądzenie na rzecz powoda odszkodowania równego kwocie już raz zasądzonej tytułem zwrotu kosztów postępowania;

W oparciu o powyższe apelujący wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania za obie instancje, z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Obie apelacje zasługiwały na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy zaaprobował i uznał za własne ustalenia poczynione przez Sąd I instancji, jednak na tle ustalonego stanu faktycznego dokonał odmiennej jego oceny prawnej.

Brak było podstaw do odrzucenia pozwu, a to wobec tego, że ani Komornik ani Skarb Państwa nie byli stronami przedmiotowych postępowań egzekucyjnych, a zatem brak jest jedności podmiotowej w obu sprawach. Także podstawa prawna żądania jest inna, tam chodziło wyłącznie o rozliczenie kosztów postępowań sądowych, tutaj te same

koszty zostały zakwalifikowane jako szkoda w rozumieniu deliktu funkcjonariusza. Brak tych jedności – podmiotowej i przedmiotowej – wykluczał żądane przez komornika odrzucenie pozwu.

Rozważania merytoryczne trzeba rozpocząć od przywołania treści art. 23 ust. 1 u.k.s.e., zgodnie z którym Komornik jest obowiązany do naprawienia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu czynności.

Przyjmuje się, że wystraszającą przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej komornika jest jego działanie niezgodne z prawem, a zatem sama tylko obiektywna bezprawność czynności, bez konieczności dowodzenia komornikowi zawinienia. Taki zakres przesłanek tej odpowiedzialności bierze się z ogólnej normy art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, według której każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy państwowej. Jak wskazał na to Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 4 grudnia 2001 r., SK 18/00, regulacja zawarta w przytoczonym przepisie nie jest powtórzeniem zasad ukształtowanych w ramach prawa powszechnego, ale wprowadza nowe samodzielne treści, które muszą być uwzględniane na poziomie regulacji ustawowej. Przepis ten kreuje podmiotowe prawo jednostki do odszkodowania w wypadku niezgodnego z prawem działania organu władzy publicznej i określa zarazem wszystkie niezbędne przesłanki tej odpowiedzialności. Łączy on obowiązek naprawienia szkody z niezgodnym z prawem działaniem organu władzy publicznej, przy czym w pojęciu działania mieszczą się zarówno zachowania czynne, jak i zaniechania, a w zakresie działań czynnych - indywidualne rozstrzygnięcia, np. decyzje, orzeczenia i zarządzenia. Art. 77 ust. 1 Konstytucji łączy obowiązek naprawienia szkody jedynie z takim działaniem organu władzy publicznej, które jest „niezgodne z prawem”; zatem nie ma znaczenia, czy działanie to było zawinione.

Nie ulega wątpliwości, że w stanie faktycznym niniejszej sprawy chodziło o naprawienie szkody wyrządzonej działaniem organu władzy publicznej. Jak bowiem wyjaśnił Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu omawianego wyroku z dnia 4 grudnia 2001 r., pojęcie władzy publicznej w rozumieniu art. 77 ust. 1 Konstytucji obejmuje wszystkie władze w sensie konstytucyjnym - ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą. W pojęciu tym mieszczą się instytucje państwowe, samorządowe, a także inne instytucje, o ile wykonują funkcje władzy publicznej w wyniku powierzenia czy przekazania im tych funkcji przez organ władzy państwowej lub samorządowej. Wykonywanie władzy publicznej dotyczy przy tym wszelkich form działalności państwa, samorządu terytorialnego i innych instytucji publicznych, które obejmują bardzo zróżnicowane formy aktywności. Wykonywanie takich funkcji łączy się z reguły z możliwością władczego kształtowania sytuacji jednostki.

Podkreślić należy również, że art. 23 u.k.s.e. nie reguluje samodzielnie wszystkich przesłanek odpowiedzialności komornika, zatem zastosowanie w odpowiednim zakresie mają do niej również przepisy Kodeksu cywilnego. Należy do nich wymaganie wykazania: powstania szkody, faktu (zdarzenia), z którym ustawa łączy obowiązek odszkodowawczy, czyli niezgodnego z prawem działania lub zaniechania komornika oraz związku przyczynowego między zdarzeniem a szkodą (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2017 roku, IV CSK 350/16). Szkoda definiowana jest jako uszczerbek w dobrach osoby poszkodowanej i powinna być ona normalnym następstwem niezgodnego z prawem działania bądź zaniechania komornika, gdyż tylko wówczas będzie pozostawała w związku przyczynowym z takim faktem (zdarzeniem).

Wyjaśnienia wymaga również termin warunkujący odpowiedzialność komornika, tj. „zachowanie niezgodne z prawem”, który należy rozumieć jako zaprzeczenie zachowania uwzględniającego nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej. Niezgodność z prawem musi być rozumiana ściśle, zgodnie z konstytucyjnym ujęciem źródeł prawa (art. 87-94 Konstytucji RP). Niezgodne z prawem będzie zatem działanie sprzeczne z przepisem Konstytucji RP, ustawy, ratyfikowanej umowy międzynarodowej, rozporządzenia, aktem prawa miejscowego czy przepisem powszechnie obowiązującego aktu prawa europejskiego. Pojęcie niezgodności z prawem na gruncie komentowanego przepisu nie obejmuje naruszeń norm moralnych i obyczajowych, określanych terminem „zasad współżycia społecznego” lub „dobrych obyczajów”. (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 marca 2014 roku, VI ACa 1178/13). Powyższe stwierdzenie jest o tyle istotne, że w prawie cywilnym bezprawność rozumiana jest szerzej i przyjmuje się, iż stanowi

ona złamanie reguł postępowania określonych nie tylko przez normy prawne, ale też zasady współżycia społecznego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2015 roku, IV CSK 539/14).

Tym samym do powstania odpowiedzialności odszkodowawczej Komornika dochodzi wówczas, gdy powód udowodni bezprawność w zachowaniu komornika, przejawiającą się w sprzeczności z prawem podjętego przez niego w ramach egzekucji działania lub zaniechania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2015 roku, II CSK 544/14). Kluczowym dla ewentualnego przypisania odpowiedzialności pozwanemu komornikowi było zatem ustalenie, czy jego zachowanie nosiło cechy bezprawności, albowiem kwestia doprowadzenia do uszczerbku w majątku powoda i pozostawania tego faktu w normalnym związku przyczynowym z zachowaniem pozwanego, jest jedynie okolicznością wtórną.

W niniejszym postępowaniu powód dochodził naprawienia szkód, które w istocie sprowadzały się do dwóch osobnych zdarzeń. Pierwsze z nich polegało na działaniu komornika w toku prowadzonej przez niego egzekucji i polegało na zawyżonym ustaleniu opłat egzekucyjnych, zaś drugie na niezrekompensowaniu powodowi kosztów zainicjowanych przez niego i ostatecznie uwzględnionych postępować ze skarg na w.w. czynności komornika.

W ocenie Sądu Okręgowego, co do zasady, pierwsze z nich, gdyby nie wykluczające je i słusznie wskazane przez Sąd I instancji typowe tylko dla tej sprawy okoliczności faktyczne, mogło zostać uwzględnione. Uwzględnienie zaś drugiego, wbrew stanowisku Sądu Rejonowego, było wykluczone.

Jeśli chodzi o kwestię naliczania zawyżonych opłat egzekucyjnych, poprzez doliczanie do nich podatku VAT, to wobec treści uchwały składu siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2017 roku, III CZP 97/16, w której uznano, iż Komornik sądowy nie może podwyższyć opłaty egzekucyjnej, pobieranej na podstawie art. 49 ust. 1 u.k.s.e. o podatek od towarów i usług. Nie ulega kwestii, że powiększenie opłaty o VAT stanowi działanie komornika obiektywnie bezprawne i może generować jego odpowiedzialność odszkodowawczą na podstawie art. 23 u.k.s.e. Choć nie można nie dostrzec, że dopiero od podjęcia tej uchwały kwestia możliwości doliczania przez komorników podatku VAT do opłaty egzekucyjnej zostało jednoznacznie przesądzone, to jednak działanie takie jest obiektywnie bezprawne, a że odpowiedzialność komornika jest niezależna od winy, to w tym, zakresie na pewno ona istnieje.

Warto jednak zauważyć w tym miejscu, że w momencie, kiedy o przedmiotowych opłatach orzekał komornik kwestia sposobu rozliczania VAT-u była niejednoznacznie przesądzona w orzecznictwie. W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2016 roku (III CZP 34/16) wskazano, że Komornik sądowy określając wysokość kosztów postępowania egzekucyjnego, nie może podwyższyć opłaty egzekucyjnej, ustalonej na podstawie art. 49 ust. 1 i 2 u.k.s.e. o stawkę podatku od towarów i usług. Godzi się zauważyć, iż była to uchwała podjęta w trzyosobowym składzie, zatem naturalnie nie mogła mieć ona mocy zasady prawnej, a znaczenie takiej uchwały dla praktyki orzeczniczej również nie jest tak doniosłe, jak uchwał składu siedmiu sędziów (w tym nawet pozbawionej waloru zasady prawnej). W konsekwencji w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2016 roku (III CZP 55/16) stwierdzono, że uchwała z dnia 7 lipca 2016 roku nie usuwa wszystkich wątpliwości - można bowiem przedstawić również argumenty przemawiające na rzecz przeciwnego stanowiska. Wskazano, że po raz pierwszy działalność egzekucyjną komorników została uznana za podlegającą opodatkowaniu tym podatkiem w interpretacji ogólnej Ministra Finansów z dnia 9 czerwca 2015 roku, która nie jest źródłem powszechnie obowiązującego prawa (art. 87 Konstytucji). Interpretacji tej nie towarzyszyła nowelizacja ustaw o komornikach sądowych i egzekucji oraz o podatku od towarów i usług, która uzasadniałaby zmianę wcześniejszego stanowiska w kwestii opodatkowania. Jak dalej argumentował Sąd Najwyższy, można więc twierdzić, że opłaty egzekucyjne określone w art. 43 - 60 u.k.s.e. nie obejmowały i nie obejmują podatku VAT, czyli stanowią należność netto. W takim wypadku możliwe jest natomiast podwyższenie należności o podatek VAT naliczany metodą „od sta” (tj. przy przyjęciu kwot pobranych opłat egzekucyjnych jako podstawy opodatkowania). W konsekwencji, jak podał Sąd Najwyższy przy założeniu, że czynności egzekucyjne wykonywane przez komorników sądowych należy uznać za podlegające opodatkowaniu podatkiem VAT, można bronić poglądu, że opłata egzekucyjna, o której mowa w art. 49 ust. 1 u.k.s.e. powinna być powiększona o kwotę tego podatku. Przemawiałaby za tym przede wszystkim zasada neutralności podatku od towarów i usług, zgodnie z którą podatek ten nie powinien obciążać podatników uczestniczących w obrocie towarami i usługami, którzy nie są ich

ostatecznymi odbiorcami, ciężarem podatku powinien być natomiast obciążony ostateczny ich beneficjent, będący ostatnim ogniwem tego obrotu.

W efekcie przekazania omawianego zagadnienia prawnego powiększonemu składowi Sądu Najwyższemu, została podjęta uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2017 roku (III CZP 97/16), która dopiero jednoznacznie przesądziła kwestię braku możliwości doliczenia podatku VAT do pobieranych opłat egzekucyjnych, a tym samym przerzucania ciężaru tej daniny na dłużników. Podkreślić jednak należy, że do momentu podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały z dnia 27 lipca 2017 roku zagadnienie to było sporne także w orzecznictwie sądów powszechnych, a wcale nie krótko dominowała praktyka doliczania podatku ponad opłatę.

Mając na uwadze przytoczone okoliczności, można by też bronić poglądu wyrażonego przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 września 2015 roku (IV CSK 659/14), że w razie sprzeczności poglądów prawnych wybór przez komornika jednego z nich nie uzasadnia przyjęcia przesłanki bezprawności działania w rozumieniu art. 23 ust. 1 u.k.s.e. Wybór jednego z prezentowanych poglądów, zanim wątpliwości zostaną ostatecznie usunięte, nie może zatem świadczyć o naruszeniu przepisu z art. 23 u.k.s.e. w aspekcie oceny przesłanki bezprawności. Pamiętać należy, że uchwała składu siedmiu sędziów ma prospektywne działanie i nie można jej oceniać z mocą wsteczną, albowiem naruszałoby to elementarne zasady pewności porządku prawnego i byłoby sprzeczne z powszechnym poczuciem sprawiedliwości społecznej. Wszystkie postępowania wywołane wniesionymi przez dłużnika skargami na czynność komornika zakończone zostały przed podjęciem przedmiotowej uchwały, a zatem można też bronić poglądu, że nawet kwestie związane z samą tylko opłatą stosunkową, wcale nie koniecznie stanowiły o bezprawnym, a zatem podpadającym pod art. 23 u.k.s.e., działaniu komornika.

Jednoznaczne rozstrzygnięcie tego sporu prawnego nie było w niniejszej sprawie konieczne, gdyż roszczenie powoda w zakresie tych opłat Sąd Rejonowy oddalił, a wyrok w tym zakresie nie został przez niego zaskarżony.

Jeśli zaś chodzi o kwestię szkody powoda sprowadzającej się do poniesionych przez niego kosztów postępowań wywołanych w.w. skargami na czynności komornika, to w ocenie Sądu Okręgowego dochodzenie ich w tym postępowaniu, jako postępowaniu odrębnym od postępowania skargowego, wobec adhezyjności kosztów dla danego postępowania, jest spóźnione, a przez to nieskuteczne.

Jeśli chodzi o fakty, to zauważyć należy, że:

- w sprawie I Co 4701/15/K, postanowieniem z dnia 17 lutego 2016 roku Sąd oddalił wniosek dłużnika o przyznanie kosztów postępowania, wskazując w uzasadnieniu na brak podstaw do domagania się zwrotu kosztów postępowania od Komornika i jednocześnie brak wniosku dłużnika o ich zasądzenie od wierzyciela;
- w sprawie I Co 217/16/K również oddalony został wniosek dłużnika o zasądzenie od Skarbu Państwa kosztów postępowania wywołanego wniesieniem skargi;
- w sprawie I Co 759/16/K – Sąd, postanowieniem z dnia 22 lipca 2016 roku, zasądził od wierzyciela na rzecz dłużnika kwotę 100 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania wywołanego wniesieniem skargi;
- w sprawie I Co 1075/16/K – Sąd, postanowieniem z dnia 28 listopada 2016 roku, odstąpił od obciążania wierzyciela kosztami postępowania, stwierdził brak podstaw do obciążania wierzyciela kosztami postępowania Komornika Sądowego i nakazał zwrot dłużnikowi ze środków budżetowych Skarbu Państwa kwoty 100 zł tytułem uiszczonej opłaty od skargi;
- w sprawie I Co 1446/16/K – pomimo braku formalnego wyrzeczenia w przedmiocie wniosku dłużnika o zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania skargowego, Sąd, w uzasadnieniu postanowienia z dnia 12 grudnia 2016 roku, wskazał na brak podstaw do domagania się zwrotu kosztów postępowania od Komornika i brak wniosku dłużnika o ich zasądzenie od wierzyciela.

We wszystkich tych sprawach kwestia kosztów była zatem przedmiotem rozważań Sądów różnych instancji i została prawomocnie rozstrzygnięta.

Zgodnie z art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c. Sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. Z kolei jak stanowi art. 109 § 1 zd. 1 k.p.c. Roszczenie o zwrot kosztów wygasa, jeśli strona najpóźniej przed zamknięciem rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie orzeczenia nie złoży sądowi spisu kosztów albo nie zgłosi wniosku o przyznanie kosztów według norm przepisanych.

Przepisy te należy rozumieć w ten sposób, że instytucja kosztów procesu, chociaż ściśle wiąże się z prowadzeniem sporów cywilnych - w szerokim pojęciu tego słowa - o podłożu zawsze materialnoprawnym, jest instytucją, której kształt i zasady regulowane są przez przepisy kodeksu postępowania cywilnego, tj. przez przepisy procesowe. Najogólniej rzecz ujmując, koszty procesu to nakłady pieniężne ponoszone przez stronę w związku z tokiem postępowania sądowego. Koszty, których w niniejszej sprawie dochodzi powód, do takich z pewnością się zaliczają.

Z art. 108 k.p.c. wynikają zasady koncentracji i unifikacji kosztów procesu, a regułą jest rozstrzygnięcie o nich w orzeczeniu kończącym sprawę w danej instancji. Nie wnikając w kwestię samej zasady dokonywania przez strony wydatków składających się na koszty procesu oraz ostatecznego rozdziału tych kosztów pomiędzy strony, jako że nie ma takiej potrzeby, stwierdzić należy, że orzeczenie sądu dotyczące omawianych kosztów ma charakter konstytutywny. Aczkolwiek nie wynika to wyraźnie z jakiegokolwiek przepisu, w szczególności zaś z art. 108 k.p.c., sąd, przyznając stronie koszty procesu, oznacza zarazem wysokość sumy. Chodzi bowiem o to, aby kompleksowo, ostatecznie i definitywnie rozstrzygnąć o wyłożonych przez strony kosztach.

Co bardzo ważne w kontekście tego żądania powoda, z uwagi na nierozłączne powiązanie żądania zwrotu kosztów procesu z przebiegiem danego procesu, a przede wszystkim z orzeczeniem kończącym sprawę w instancji, w przepisie art. 109 k.p.c. przewidziana jest prekluzja roszczenia o zwrot kosztów. Oznacza ona, że roszczenie to wygasa, jeżeli strona najpóźniej przed zamknięciem rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie orzeczenia nie zgłosi go w stosownej postaci. Wyjątkiem jest sytuacja, gdy strona działa bez adwokata, bo wówczas o kosztach sąd orzeka z urzędu, ale i w tym wypadku tylko w postępowaniu, w którym koszty powstały.

W razie pominięcia przez sąd w wyroku/postanowieniu rozstrzygnięcia o kosztach procesu, zainteresowanej stronie przysługuje jedynie wniosek o uzupełnienie wyroku/postanowienia (art. 351 k.p.c.), przy czym należy go złożyć w terminie ustawowo określonym. Nie ma zaś możliwości ponownego rozsądzania o tych kosztach w innym postępowaniu.

Konsekwencją takich uregulowań k.p.c. jest więc to, że po zakończeniu postępowania nie można już dochodzić w odrębnym postępowaniu jakichkolwiek należności z tytułu kosztów tegoż postępowania; podobnie jak nie można korygować zasądzonych prawomocnie sum (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 1965 r., III CO 73/64, OSNCP 1966/7-8/108).

W tej sytuacji trzeba przyjąć, że rozstrzygnięcie o kosztach procesu w ramach określonej sprawy jest definitywne, i to w tym sensie, że prawomocnie zasądzonych kwot nie można zmieniać w odrębnym postępowaniu zarówno wtedy, gdy strona powołuje się na zaszłości, tj. na okoliczności zaistniałe już w toku rozpoznawania sprawy, ale również wówczas, gdy strona wskazuje na nowe okoliczności, jak te, na które wskazuje powód w niniejszej sprawie.

Zaprezentowane wyżej stanowisko wydaje się być powszechnie w orzecznictwie aprobowane, żeby przytoczyć tu: uchwałę SN z 10 lutego 1995 r. (III CZP 8/95, OSNC 1995/6/88), uchwałę SN z 14 maja 1965 r. (III CO 73/64, OSNC 1966/7-8/108), wyrok SN z 21 września 2005 r. (III CK 139/05), postanowienie SN z 9 kwietnia 1968 r. (II CR 30/68), czy uchwała SN z 28 kwietnia 2004 r. (III CZP 16/04, OSNC 2005/6/103).

Podsumowując stwierdzić więc należy, że koszty postępowania sądowego są definitywnie rozliczane w tym postępowaniu i nie mogą być dochodzone w odrębnym procesie, zaś rozstrzygnięcie o kosztach niezbędnych do

celowego przeprowadzenia egzekucji należy do sądu rozpoznającego skargę na postanowienie o ustaleniu kosztów egzekucji. W tej więc części powództwo musiało zostać oddalone.

Jedynie na marginesie dodać można, że obciążenie dłużnika kosztami egzekucji, w tym stanowiących jej część postępowań ze skargi na czynność komornika, nie jest niczym nadzwyczajnym, skoro zasadą jest – uregulowaną w art. 770 k.p.c. – że koszty egzekucji ponosi dłużnik.

W świetle powyższego Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., zmienił zaskarżony wyrok oddalając powództwo w całości.

Zmiana wyroku co do istoty pociągała za sobą potrzebę rozliczenia kosztów postępowania przed Sądem I instancji. Zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Przepis ten wyraża podstawową zasadę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania - odpowiedzialności za jego wynik. Mając to na uwadze należało zasądzić od powoda na rzecz pozwanych wynagrodzenie ich pełnomocników w wysokości po 180 zł, na podstawie § 6 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, obowiązujące w dacie wniesienia powództwa.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie tego samego art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz na podstawie § 2 pkt. 1 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 1 in fine rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.